

Euskal hauteskundeak, Kataluniatik begiratuta

Joseba Intxausti

Zazpi egunkaritako informazioak

Kanpotarrek gutaz duten irudia aldatuz joan da azken urte hauetan. Euskal Herriari eta euskaldunoi buruzko eritziak eta usteak inoiztik honakoan aldatuxeak dira bazterretan. Arrotzekin gure arazoaz mintzatu denak badaki, ongi, aldaketa horren berri.

Eta eritzi-aldaketa ez da gertatu bitarteko eta eragilerik gabe. Euskadiko gertakariak sonatuak izan dira azkeneko hamarrurtekoan; baina, beti ere, albisteak «mass media» direlakoen bidez zabaldu izan dira, eta kanpoko komunikabide horiek, erremedio gabe, ez daude gure eskuetan. Bestek erabakitzen du, atzerrietan behintzat, gure albisteak nola erabili eta eman.

Komunikabideek eritzi publikoarengan duten eragina ezagutzeko ez litzateke batere adibide txarra, Espainiakoek azken urteetan Euskadiri buruz nolako irudia landu eta eman duten aztertzea. Segun nola erakusten gaituzten, horrelaxe ikusiko gaituzte, noski, erbestetik; eta erakutsi, egunkari-irradi-telebistetan erakusten gaituzte.

Azken hauteskundeetako egokieraz baliaturik, gure gertakari hori Barcelona-ko egunkarietan nola erakutsi duten aztertzen da hemen. Hiriburu katalan hartako zazpi aukeratu ditugu, martxoaren 11ko (asteartea) goizeko guztiak eta arratsaldeko bat (NU) gaizki ez banago.

Guztien artean 26 orrialdeko informazioa eman zuten aztertutako zazpi egunkariak, eta denen artean 500.000 bat ale banatu zituzten, bakoitzak berea emanez. Dena den, zabalkunde aldetik oso hedadura ezberdinetakoak dira egunkari hauek. Bakoitzaren esannahi soziala, banakuntzaren kopuruarekin ere neurtu behar da. «La Vanguardia» batek edo «Diario de Barcelona»k emandakoek oso bestelako munta dute sozialki: hark 210.000 ale zabaldu zituen, kasik gainerako guztiena berdinduz: «Diario de Barcelona»k, ostera. 18.000 bat aterako zituen. Honen «el polvorín vasco» irtenaldia ez zuten askok irakurri, beraz.

Egunkari bakoitzak zabaldu zituen aleak, eta ale bakoitzean hauteskunde hauetaz emandako orrialdeak gogoan hartzen baditugu, eguneroko bakoitzaren garrantzia honela mailaka deza-kezu, bakoitzari ehuneko portzentaia emanez (%) ale guztiakin zabaldutako textu-masaren arauera:

EGUNKARIEN ALEAK

EGUNKARIA	%	Aleak	Hauteskudez
La Vanguardia (=LV)	54,—	210.000	6,5 orrialde
El Periódico (=EP)	15,81	80.000	5,0 orrialde
El Noticiero Universal (=NU)	10,67	60.000	4,5 orrialde
Avui (=AV)	7,90	40.000	5,0 orrialde
Correo Catalán (=CC)	4,44	45.000	2,5 orrialde
Mundo Diario (=MD)	3,63	40.000	3,5 orrialde
Diario de Barcelona (=DB)	3,55	18.000	5,0 orrialde
OROTARA	100,—	493.000	32,0 orrialde

Egunkarien titulaketak

Ondoko laukian, egunkarietan agertutako titulaketa jaso du-gu. Interesgarri izan liteke hori ikustea, zeren irakurle arrun-tak sarritan tituluetan ematen dena jasotzen baitu batez ere. Egunkarien lehenengo orrialdeetan agerturiko tituluak, eritzizko idazlanetan emanak, kazetari-agentzien albiste-lanetan azalduak eta editorialeetako izenburuak bereizi ditugu.

Lehenengo begirada batetan egunkarietatik irakurle katalanak jasotako ideiak hauek dira: *EAJK irabazi du Euskadin, eta aber-tzaleek gehiengoa lortu dute Parlamentuan*. Horixe da lehenen-go orrialdeetatik jaso daitekeena.

Oinarrizko albiste hori bakoitzak bere ideia lagungarri osatzen du: MD-k Gobernuaren porrota erakutsi du batez ere, lehenengo orrialdean; CC-en, UCDren konponbide-borondatea azalduz ematen da berria. EP-k EAJren Gobernu-jabetasuna adierazten du, ETA aipatu gabe, beronen solaskide bidezko zatjelkideak izendatuz. Lehenengo orrialdeetako titulaketa horietatik testu batzuk (hain zuzen, laukian azpimarratuta emanak) letra haundi nabarmenez agertu ziren (Ik. «Egunkarien titulaketak» laukia).

Ikus daitekeenez, alderdi galtzaileek beren analisietan hain gogoratua izan duten abstentzioa apenas eraman den lehenengo orrialdeetara (NU-k aipatzen du: *alta abstención*). Hizki txikiagotan bada ere, bik aipatzen dute (DB, CC) Herri Batasuna, eta EEn aurrerakada, ostera, titulaketetan ez da gogoan hartzen, ez hemen, ez eta barneko orrialdeetan.

Barcelona-n katalanez idatzitako egunkari bakarrak, *Avui*-k, euskal hauteskondeek Katalunia-ko alderdietan ukan duen oihartzuna azpimarratzen du: *Gran impacte en els partits de Catalunya*. Ideia hau oraindik nabarmenduagoa geratu da barnean orrialde oso batetan beste bi izenburu eta lan bat ematen baitira gai honetaz: *Els resultats bascos, valorats en plena campanya*, eta *Reaccions davant els resultats* (5 or.). CC-ek ere hola dio barnean: *Satisfacción de los nacionalistas catalanes*. Hain zuzen, editorial bat gisa honetan hasten da: *Se estarán frotando las manos en las sedes de Convergència Democrática de Catalunya y de Esquerra Republicana* (EP).

Barneko tituluetan abstentzio-arazoari toki gehiago ematen zaio (LV, AV); gogotan hartzen da hauteskunde-eguneko kale-baretasuna (LV, CC), eta ETArekin mintzatzeko asmoa bik errepikatu dute (DB, EP).

Orohar, abertzaleen garaitzapena da egunkarien titulaketak oso egun-argitan uzten duena, UCDren, Gobernuaren, suarismoaren eta alderdi estatalen hondamendia aitortuz.

Baketzearen egitekoa era desberdinetan jasotzen da egunkari-tituluetan: DB-ren arauera, euskaldunen eskuetan geratzen da orain bake-arazoa; EP-k, kanpo-barnetan gogoratzen duen gauza bera: *El PNV tratará la paz con quien sea*, eta *El PNV mantendrá «esfuerzos de comunicación con ETA»*.

Albistaritzaren aldetik begiratuta, badago ohar azpimarragarri bat: *Interior no hace comentarios de los resultados electorales*, (EP); baina Rupérez-ek esana batek jasotzen du: *Resultado malo para UCD*.

Egunbaria	Editorialak	Lehen orrialdeko t
<u>LA VANGUARDIA</u> Conde de Godó-rena. Liberala. Oso profesionala; eskuinekoa.	Elecciones en Euzkadi	Victoria nacionalista País Vasco. <u>El PNV, partido mayor en el nuevo Parlamento</u>
<u>EL CORREO CATALAN</u> Kontserbadorea, irakia. Zenbaitetan katalanzalea.	Triunfo nacionalista con demasiada abstención.	<u>UCD, partidaria de monocolor del PNV en</u> Herri Batasuna ratificación de no acudir al País Vasco.
<u>DIARIO DE BARCELONA</u> Eskuindarra oso. Espainolista.	Ei polvorin vasco.	Con el triunfo del avance de Herri Batasuna en manos vascas.
<u>MUNDO DIARIO</u> S. Auger-ena. PSUCen inguruan sarritan.	Un reto para el PNV.	Fracasó el Gobierno, dos nacionalistas, e el PNV, han sido los res.
<u>EL PERIODICO</u> Katalanzalea. Autonomista, erreformista.	Euskadi, o la ruptura del "modelo UCD".	<u>El PNV tratará la propuesta.</u> Arrolladora victoria en Euskadi.
<u>AVUI</u> Katalanista. Katalanez idatzia. Erdi-ekzerraldekoa.	Els resultats d'Euskadi.	Nacionalistes i aberparen el Parlament. Gran impacto en els Catalunya.
<u>EL NOTICIERO UNIVERSAL</u> Eskuindarra. Espainolista.	La hora de la victoria y la responsabilidad para el PNV.	<u>Euskadi: alta abstención</u> <u>o triunfo del PNV</u>

ak	Eritzi-titulua	Kazetari eta Agentzia
el rio asco	<p>Quién gana y quién pierde en Euzkadi (Ramón Pi).</p> <p>Ganaron los nacionalistas (A. Miguez).</p> <p>(Euskal alderdietako buruzagien eritziak jasotzen ditu)</p>	<p>El índice de abstencionismo superó el cuarenta por ciento. Avance de los partidos nacionalistas y retroceso de los estatales.</p> <p>Una jornada tranquila y lluviosa. HB no ocupará sus escaños.</p>
bierno kadi su deci- lamento	<p>(Ez dago eritiziko lanik)</p>	<p>PNV y los abertzales dominan en Euzkadi.</p> <p>Jornada electoral; no hubo incidentes, sólo anécdotas.</p> <p>Satisfacción de los nacionalistas catalanes.</p>
el a- la paz	<p>Euzkadi, dividido (P. Morata).</p> <p>(PSOE eta AP alderdietako buruzagien eritziak)</p>	<p>Vencieron los nacionalistas.</p> <p>El PNV intentará gobernar solo. El nuevo Gobierno vasco negociará con ETA.</p>
participación pecial cedo-	<p>Fracaso de la estrategia de Suárez (Pedro Calvo Hernández).</p> <p>(Kataluniako alderdien eritziak, eta J. Rupérez-ena)</p>	<p>Marea nacionalista en el País Vasco.</p> <p>El PNV tendrá que pactar con Madrid (Emilio Rey).</p> <p>HB no irá al Parlamento.</p>
n quien rtzale	<p>El descalabro (E. Romero).</p> <p>Un alto precio (Martín Ferrand)</p> <p>Transferencia (de la responsabilidad de autogobierno) (Pedro Altare).</p> <p>Euzkadi (A. Álvarez Solís).</p>	<p>El PNV mantendrá "esfuerzos de comunicación con ETA".</p> <p>HB habla de diálogo para que callen las armas.</p> <p>Fuerte ascenso nacionalista y hundimiento del suarismo.</p> <p>Interior no hace comentarios.</p>
es co- its de	<p>La dextera d'UCD pot ésser un impuls per a dotar de contingut l'Estatut (Laura Palmés).</p> <p>Desconcert i cautela a Madrid.</p>	<p>Els resultats bascos, valorats en plena campanya (electoral catalana).</p> <p>Reaccions davant els resultats. Victòria absoluta de nacionalistes i abertzales, i desfeta d'UCD i PSOE.</p> <p>L'abstenció va augmentar un vuit per cent respecte a l'11 de març.</p>
y cla-	<p>UCD hace sus previsiones tras el 9-M (Pilar Urbano).</p> <p>¿Gobierno de coalición? (Jordi Domènec).</p>	<p>El PNV, con los abertzales, logran el 70% del Parlamento Vasco.</p> <p>Garaicoechea quiere presidir un Gobierno monocolor fuerte.</p>

Titulaketak dakarrenaz gain, eritzi-lanak ere aztertzeoak lirateke, bai editorialak, bai eta kazetarien nahiz politikoen eritzi-azalpenak ere. Editorialen edukia laburtuko dut hemen.

Editorialetako analisiak

Aztertu ditugun egunkarietatik guztiak eman zuten, luze edo labur, hauteskunderi eskainitako editorialeren bat. Bitan erabat neutralki egiten zen gaiaren titulaketa: *Elecciones en Euzkadi* (LV), *Els resultats d'Euskadi* (AV); beste bik (NU, MD) EAJren erantzunkizuna nabarmentzen zuten editorial-tituluan, batek (EP) orain arteko politika ofizialarentzako (UCD) ezetza bezala ulertzen zuen gertatua, eta, DB-rentzat, etorkizuna zein iluna den erakusten zuten hauteskudeek.

Editorial hauen mamina aztergai polita da, batez ere beren azpiko logika aurkituko bagenu. Hemen, ikus dezagun zerbait gaingiroki eta laburbidez bada ere.

EP-ek poliki eman du hauteskunde hauen garrantzi historikoa: martxoaren 9an hautsi da azken urteetako hauteskunde-ondorenek eman ohi zuten eskema. *El cataclismo ha sido monumental*, dio egunkariak.

Editorial guztiak aipatzen dute abstentzioa, eta, NU-k ezik, denek esaten dute zerbait horretaz; CC-ek luze hitzegiten du, gainera. Abstentzioari ematen zaizkion kalifikazioak hauek dira: *Alta, sorprendente, preocupante* (CC), *fortísima, muy señalada* (MD), *alto índice* (DB). Abstentzio horrentzako explikabideak, hauek dira LV-rentzat: *decepción y cansancio electorales, mal tiempo y día festivo*; CC-ek, esandako horietaz gain, *minusvaloración por el electorado, miedo terrorista, desaciertos de partidos estatales* aipatzen ditu, arrazoin horiek guztiak aipagarritzat emanez. AV-k, ostera, halako konplexutasunetan sartzeke, bat gogoratzen du bakarrik: igandea zela hauteskunde-eguna. EP-k ohar jakingarri batekin epaitzen du abstentzioaren iturburua: *Aquí [en Euskadi] no hay desinterés: cuando existió ilusión colectiva se votó*. Eta Gobernuak ematen du erruduntzat egunkari honek: *El poder central es altamente responsable del deterioro*, autonomiaren ibilbideak hain malkartsu bihurtu dituelako.

Editorialek dakarten bigarren datu bat, EAJren garaitzapena da: guztiak azaltzen dute hori, bidezko zen bezala. Gobernu-alderdi bilakatu da EAJ (LV), bera da garaille gotorra (MD),

abertzaletasun osoarekin batera; zalantzarik gabeko garaitzapena izan da hori (CC, AV). EP-ek ohar bat egiten die Kataluniako ezker-eskuinetako alderdi denei: abertzaletasunak bultzatu ditu aurrera Euskadiko alderdiak, ezkerrean nahiz eskuinean; hori dela eta, kontuz ibili beharko du batez ere ezkerrek: *Este resultado es un clarinazo para la izquierda, que es mayoría aquí.* (Geroztik, martxoaren 20ko ondorenak birretsi egin dute, Kataluniako ezkerrean gain ageri zen mehatxua). Esan dezagun, gainera, DB-ren editorial bitxiak honela agertzen dituela jelkideen garaitzapenak iratzarri dizkion barne-deabruak: *El PNV, moderado, pero nacionalista furibundo y en amplios sectores independentista, hablando en plata...* CC-ek beste era honetara ematen du berea, halako neutraltasun bat gordez: *...los vascos (...) han depositado de forma abrumadora su confianza en el Partido Nacionalista. Esta es su gloria [partido de la máxima confianza] y la servidumbre [tener la principal responsabilidad de gobierno].*

Baina abertzaleen aurrerapenak, EAJz aparte, beste bi talde indartu ditu, HB eta EE. Editorialetako komentarioak HB-rena azaltzera zuzendurik daude (EP-k Euskadiko Ezkerra ere bide batez aipatzen duela). HB horrela mantendu, eta oraindik ere aurrera egiteak *abre un paréntesis de expectativa, ciertamente dramático* (DB); Gobernuaren errakuntzen fruitua da hori (MD); eta LV ondorio honetara iristen da: *...en el País Vasco español existe un sector social (...) que prefiere la aventura al orden. Convendría que en San Sebastián, Bilbao o Madrid los políticos no lo olvidaran.* Arrazoin «soziologiko, ekonomiko eta tenperamenduzkoek» emango lukete gertatuaren explikabidea, dio LV-ak.

Herri Batasunaren garaitzapena eta ETArekiko beronen hurbiltasun posibleak ez dituzte ahazten egunkarien editorialek, baina eritzi oso kontrajarriak emanez. CC, MD eta DB-k hola jasotzen dute arazoa: *HB, a fin de cuentas, la cara política de ETA* (CC), *HB... detrás de la cual se agazapan las posiciones de ETA-militar* (MD), *HB... cercano a los movimientos terroristas de ETA* (DB); LV-rentzat ere argi dago hurbiltasun hori, aurreko pasartean jasotako aipuaren arauera, etorkizunaz duen beldurra agertzean. NU oso beste aldetik doa bere ondoriobi-deetara: EAJ izan da garailea, eta, horregatik gaurgero ETArek ekintzak beste zentzu bat izanen du: *ETA, vaciado ya de todo posible alcance político..., ha dejado de ser —ya totalmente— una aspiración nacionalista y se ve reducida a los límites de*

la delincuencia asesina común y en consecuencia contraria a los nobles anhelos del pueblo vasco (NU).

Galtzaileetara gatozela, jaso ditzagun UCD eta PSOeri bu-
ruz esaten direnak. Hauxe izan dela, esango nuke, katalanentzat
daturik txundigarriena martxoaren 9an. MD-rentzat, hauteskunde
haietako bi funtsezko datuetatik (bestea abstentzioa da) bata
UCDren porrota da; DB-k ahalegin dialektiko guztiak egiten
ditu PSOeri aurpegia garbitzeko, bestaldetik bi alderdi haun-
diak zaku berean sartuaz: *La derrota sin paliativos de UCD y
PSOE, es el fruto de la timidez y las concesiones a la galería
que han prodigado.* Itxuraz, UCD/PSOeren hondamendia, espero
zutena baino haundiago izan da (LV); hala ere, alderdi esta-
talistek ere hartu beharko dute berehalako politika-lanetan da-
gokien erantzunkizun-partea (CC). UCDko Gobernuaren porrota
ekarri dute hauteskondeek (EP): *el suarismo ha sufrido un du-
rísimo golpe*, eta horren explikabide nagusia autonomi arazoetan
sumatu den epelkeria da: *un judici negatiu per la seva débil
política autonómica* (AV). Eta epelkerietan dabilenari kontuak
eskaten zaizkio, garaia datorrenean: *En política, y para la sa-
biduría popular, esas cosas cuentan. Y mucho* (EP).

Datu denak aurrean direla, bidezkoa da eritzi eta ondorio
orokor zenbait ematea. Egunkari bakoitzak bere erara egiten
du. DB-k, eskuineko jarrera nabarmen batetik begiraturaz, pasartea
jakingarri hau ematen du, oraina eta iragana alderaturaz, eta
Madrilekoen kezka azpimarraturaz:

Alguien ha dicho que los vascos están pagando la misma
ingenuidad [egunkari hauxe da EAJ **furibundo**-tzat ematen
duena] que pagó Catalunya en los años treinta, la que lle-
vó al levantamiento del 6 de octubre primero y a lo que
todos sabemos vino después. (...) Ayer había una profun-
da preocupación, angustia casi, en los medios políticos de
Madrid, a nivel de Gobierno y oposición.

EP-k idazten du, agian, beste puntu askotan bezala oharrik
egokienetako bat: *El puyazo ya no va dirigido contra este o
aquel partido (estatal), sino contra una determinada concep-
ción de lo que es el Estado español.* Hauxe da beste egunka-
rietan argitapen honekin agertzen ez den ideia. Gobernu-lan
sakon bat, hobeki, Estatugintza bat behar du, hauteskunde
hauen arauera, Espainiak.

Politika-eginkizun hori betetzeko EAJak osotuko du Eusko
Gobernua; baina EAJren Gobernu hori halako erreparo batez

begiratzeko dute DB eta MD-k, beti ere oso Espainiaren ikuspuntu batetik begiratu: DB-k alderdi horren *iluminismo nacionalista* delakoa aipatzen du, eta anbiguitateak gainditu beharra ekartzen du MD-k. Zuhurtzia eta errealismoa dira, berriz, EP-ren ustez, politika berrian nahitaez beharko direnak. Eusko Gobernuari izendatzen zaizkion helbururik nagusienak hauetxek dira: ordenua eta kontzientzien lasapena (EP), funtsezko politika ekonomiko bat (NU), biolentziarentzat irtenbide berria (denek).

Hori dena lortzeko premiazkoa izanen da autonomi politika zabal eta ireki bat. Hain editorial otza eta belaxka eman zuen «La Vanguardia»-k garbi ikusten du egitekoa: *De ahora en adelante convendría que el Gobierno central intentara adaptar sus convicciones (autonómicas) confesadas a sus actos. Todavía está a tiempo: la aplicación generosa del Estatuto de Guernica*. CC-k beste nonbaitera zuzentzen ditu bere oharrak: alderdi estatualistek ongi ikusi beharko lukete beren buruak urkatuko dituztela Autonomia horri bide zabalik eskaintzen ez bazaio (*seguir con la política de ambigüedades y regateos sería para ellos verdaderamente suicida*). Gobernuaren autonomi burubidea salatzean, egunkaririk haundienek zipozkeria aurpegiratzen diote Madrili: *regateo, regatejar, escamoteos, cicatería centralista, pasteleo dirigido desde Madrid*, etab. Badirudi NU-k eta DB-k geroxeagorako uzten dutela autonomi eskuzabaltasun hau, beren kezka ekonomia (*descapitalización, crisis económica*) eta Espainiaren nortasuna salbatzera zuzentzen dituzten bitartean (*aquel pedazo querido de España*).

Gogo eta itzaropenak oro horra doaz editorial hauen azken ferrotan. Euskadirentzako konponketarik gabe ezingo da demokrazia espainola salbatu. Hau da, Euskadin egingo denak posibleztatu beharko du *el futuro, no sólo de los vascos, sino de todos los españoles* (NU), *el camino para no comprometer las libertades de todos* (MD), eta *una nueva etapa para la estabilización democrática* (EP). Editorial guztiek espreski esan edo iradokitzen dituztenen arauera, garbi dago egunkari horiek hagitx jabeturik daudela, Euskadiren etorkizunak Estatu osokoarekin duen lotura hertsiaz.

Ondoribidez

Editorialetatik aparteko beste eritzi-lanak ez ditugu jasotzen, dagoeneko nahiko luxezka doan lantxo honetan; baina labur ditzadan martxoaren 11an Barcelona-ko egunkarietan euskal hau-

teskundeez esandakoak, hemen aztertuta nahiz atzertzeko geratzen zaizkigunetan.

Lau editorialetan aipatuki esaten da (NU, EP, MD, DB), Espainiako demokraziaren etorkizuna Euskadin jokutzen dela; gure biolentzia konpontzen ez bada, Espainiak oso nekez aterako duela aurrera bere sistema politikoa. Horretarako ekonomia ere zaindu beharra dago.

Hori dena ez da posible izango Autonomia zabal eta eman-
kor batetan ez bada. Egunkaririk irekienean artean ere, ikusten da EAJri ez diotela konfiantza osorik ematen. Nolabait esateko, haien ustez, Garaikoetxea ez da Pujol, eta euskal abertzaletasunak ez duela Espainiarentzat katalanak hainbateko solidaritate-
terik.

Gobernuak erne ibili behar du, ETA eta HB hor baitaude, jende multzo bat atzetik dutela. Irudimena bizkor erabili behar-
ko da Euskadiko arazo katramilatsua konpondu nahi bada.

Hauetxek dira Euskal Herriaz eta gure hauteskundeez zabal-
du ziren ideia eta gogoetak. Editorial hauetan ongi sumatzen da urrunak ematen duen hoztasuna, baina, dudarik gabe, orohar badago irekitasun bat, gureak ulertu nahirik, beti ere gauzak Espainiako kuadrikulatuaren barnean zainduz. Inoiz, editorial oso batzuen izpiritua (NU, DB) gure euskal sentieratik urrun geratzen da. Salbuespen berezi bat egin nahi nuke «El Periódico»rekin. Egunkari hau Grupo Zeta-rena da. Redakzio horretan badago, nonbait, gure jendeaz zerbait dakienik.

Kanpoko gure irudiaren bila goazela, atzertzeko litzateke Madrileko egunkarietan egun berean esan zena, eta are aztergarriagoa oraindik esandako hori Kataluniaz, egokiera beretsuan (martxoaren 20), idatzitakoarekin alderatzea.

J. I.